

En linje i verden – Vesterhavet som kunstværk

Publiceret 19/06/2021 i [Bøger/Kultur](#) af [Jakob Brønnum](#)

Print

LITTERATUR // ANMELDELSE – Dorthe Nors og Henrik Saxgrens bog om Vesterhavet, *En linje i verden*, er en af årets store publikumssucceser og nu i 3. oplag. Litteraturredaktør Jakob Brønnum viser nogle af bogens lag af møder mellem menneske og omverden. Det er et stort kunstværk, der fungerer på mange niveauer. En bog, der borer sig ned i noget essentielt dansk og jysk, men uden et øjeblik at blive provinsiel, hele tiden med det store udsyn

Første gang jeg hørte om Dorthe Nors, var få 100 meter fra Vesterhavet, hvor jeg var på vej til en hyggelig frokost sammen med digteren Knud Sørensen, som i nogle år var min nabo, da jeg boede i Nykøbing Mors. Det foregik i hans sommerhus ude, hvor klitterne netop er begyndt. Han fortalte mig, at Dorthe Nors havde siddet her og skrevet, og han nævnte hende på en sådan måde, at man måtte forstå, at hun var en dygtig forfatter.

Senere har jeg læst flere af hendes ting. Det er typisk for en bestemt form for dansk selvforståelse, at man kan se overskrifter som [“Stjerne i udlandet – anonym herhjemme”](#). Det er en mærkelig omvendt ydmyghed, som næres af den samme individuelle identitetsmæssige tilbageholdenhed, man kan møde skildret i den danske litteraturhistorie, hvis største forfattere jo netop er fra Jylland, som vi skal vende tilbage til.

Der kan man næsten ikke høre, om det er essayistik, selvbiografi eller en novelle om at være til, om at være til som et menneske, der forstyrrer eller en der ikke kan forstyrre, fordi alle jo netop er til i den samme regn

Det handler snarere om, at Dorthe Nors er en meget dygtig forfatter, som skriver for lidt færre mennesker, end de storsælgende danske romanforfattere, og om, at hvis man er så dygtig, at man bliver udgivet på engelsk, så er publikummet til den slags naturligvis meget større, fordi der er mange flere mennesker, der taler engelsk.

Men at hun decideret er stjerne i udlandet, er en misforståelse. Dorthe Nors er imidlertid en anerkendt, international forfatter på vej frem, og hun har været indstillet til en prestigefyldt international pris, ligesom hun var den første danske forfatter, der fik trykt en novelle i det amerikanske tidsskrift *The New Yorker*, som er sådan et tidsskrift, hvor man kan læse noveller af Haruki Murakami helt frisk fra printeren.

Alligevel har jeg ikke tidligere haft et indtryk af Dorthe Nors, inde bag forfatterpersonen. Det har noget at gøre med, at der altid er papiret mellem dig og den person, der sidder og skriver bogen, når det er meget god litteratur. Litteraturen træder i forgrunden i forhold til oplevelsen af den biografiske person, man ved har skrevet den.

15 essays

Det ændrer sig med den nye bog, hun har lavet sammen med fotografen Henrik Saxgren. Det viser sig, at det var ikke var nogen tilfældighed, at hun sad i Knud Sørensens sommerhus få hundrede meter fra Vesterhavet og skrev bøger. Det er hendes sted, Vesterhavet.

Det er der, hun sanser og får sine historier og fortæller og er til. I hvert fald en del af dem. I *En linje i verden* skriver Dorthe Nors sig gennem 15 essays, hele vejen ned gennem Jyllands vestkyst fra Skagen – og med en afstikker til Frisland til slut.

Vi møder verden og virkeligheden, fra mennesker i en frisørsalon til Cheminovas affaldstønder

Det er en lavmælt, sprogligt meget velformet og sikker registrering af omverdenen, ligesom hos Helle Helle med små markører, der antyder fortællingen og livet bag, men mere åbent favnende, mere sansende overfor naturen som et selvstændigt, levende væsen og med en evne til at aftegne menneskene i den.

For mig som læser er det entydigt den samme forfatter der skriver: "Det er et spørgsmål om tid. Før eller siden viser nogen sig. Selv markveje som disse er ikke lagt øde for evigt ... Til højre et buskads, til venstre begynder plantagen. Hulvejen dernede går der af en grund,

så her kommer af og til nogen.” (indledningen til novellesamlingen *Kort over Canada*, 2019)

Og: ”Det kræver sin kropsbygning at blive stående på denne linje. Man må bøje sig, gå sidelæns. De gamle huse er gået i knæ, men står stadig stærkt. De arbejder sig ned bag klitterne i læ.” (indledningen til essayet *Vandrende huse, En linje i verden*, s. 25).

Stilheden ved fyrtårn og kirker

En linje i verden er en uhyre velresearchet, skønlitterær historie- og geografibog om det sted i Danmarks natur, hvor det bliver rigtig vild natur, nemlig ved det store hav. Vi møder verden og virkeligheden, fra mennesker i en frisørsalon til Cheminovas affaldstønder. Fra stilheden ved fyrtårn og kirker til de historiske rids over nogle af bygningerne og samfundenes tilblivelse. Det er en bog, man ved, man vil læse i igen, når man lægger den fra sig.

ORDENE OG DEN SÆRLIGE JYSKE TONE I “EN LINJE I VERDEN” SKLYDES DORTHE NORS. FOTO: PETRA KLEIS, GAD

Nu, jeg har hørt Dorte Nors forfatterstemme, forstår jeg, at den taler i sine egne omgivelser, der hvor dens åndedræt har lært sig selv at kende. Hun er født ved Herning, har læst i Århus og sanser på en særlig jysk, litterær måde, så man kommer til at tænke på Johs.. V. Jensens *Himmerlandshistorier*, hvor mennesker dukker op fra det tomme landskab, og regnen, der falder i I. P. Jacobsens *Mogens* i store dråber henover den tørre jord.

Det er en bog, der borer sig ned i noget essentielt dansk og jysk, uden et øjeblik at blive provinsiel, hele tiden med det store udsyn. *En linje i verden* fortsætter som nævnt ned i et andet miljø end det nordiske, nemlig det frisiske, som geografisk rækker op mod Rømø og Fanø, men har sin helt egen kultur, med en ganske særlige betydning i den europæisk kulturhistorie, som vi sjældent gør os rigtig klart.

For den der har været derude i Jylland, følger duften af fiskefileter og farven på remoulade ganske enkelt med sådan et billede af knallerter

Der er noget afgørende velgørende ved, at det er ikke blot er den danske nationale enhedskultur, som styrer udblikket, men at Dorthe Nors hele tiden har sit blik fæstnet på en større menneskelig sammenhæng, som netop bliver troværdig som alment menneskelig, fordi blikket rækker længere ud og frisætter sproget. Samtidig med at hun med formentlig bogstavelig talt flere hundrede fortælleglimt giver os indblik i livet for de mennesker, der bor langs den lange jyske linje i verden.

Det sidste af de 15 essays rummer en tilbagevenden til Skagen, i regnvejrs. Der kan man næsten ikke høre, om det er essayistik, selvbiografi eller en novelle om at være til, om at være til som et menneske, der forstyrres, eller en, der ikke kan forstyrre, fordi alle jo netop er til i den samme regn.

Eller en fotobog

Henrik Saxgren billeder giver mulighed for en anden indgang til *En linje i verden*. Man kan begynde med at se den som en fotobog og først senere få ord på. Der er flere uforglemmelige og helt fantastiske billeder i bogen.

ALLE VED, HVORDAN ET BILLEDE AF HENRIK SAXGREN SER UD – SÅ HER ER ET BILLEDE AF HENRIK SAXGREN. FOTO: CARSTEN INGEMANN/ GAD

Et af dem er billedet på side 168-69 neden under en af de tyske bunkere, som man stadig møder på Vestkysten. I nyere dansk folkekultur er de tyske bunkere først og fremmest forbundet med den uforglemmelige *Olsen Banden i Jylland* og det er den, der klinger med, når Henrik Saxgren afbilder en moderne familie af overvægtige, tatoverede rygere, der sidder og nyder Vesterhavet under den delvise skygge fra en sådan bunker.

Et billede af nogle henstillede og -slængte knallerter og et andet af et ældre ægtepar, der leder tankerne hen på det berømte maleri [American Gothic af Grant Wood](#), er med til at gøre linjen befolket på en bestemt måde. For den der har været derude i Jylland, følger duften af fiskefileter og farven på remoulade ganske enkelt med sådan et billede af knallerter. Og dobbeltportrættet af de ældre bærer sine dufte, brugsgenstande og faldne rakler fra skyggefulde træer på en gårdsplads med ind i tankerne.

Farvefladerne

En del af billederne gengiver selve bogens motiv, kystlinjen, og udforsker i en række lyssætninger og fortolkninger. Nogle af billederne går et skridt videre ind i den rene kunstneriske udforskning, altså væk fra motiver, som det med bunkeren og væk fra landskabsindtryk, som det med kystlinjen og ind i en form for abstrakt kunst, som jeg forbinder med et træk i nordisk fotografikunst i disse år, nemlig de rene farveflader, der opstår i naturen. Man kunne for eksempel læse om det i min (dobbel)anmeldelse, der slutter med udstillingen [Less is North](#), med værker af Ingi Joensen, Hallgerður Hallgrímsdóttir og Per Bak Jensen.

Nu har vi i stedet fået de to mulige indgange i skildringen af Vesterhavets natur og kultur. Og det er en styrke ved *En linje i verden*, der samtidig lader de to kunstneres arbejde træde stærkere frem

Der er tre store fotoafdelinger i bogen, og de ligger spredt gennem bogen, mellem essayene. Man kunne have valgt at lægge dem ind teksten og illustreret bogen på den måde. Nu har vi i stedet fået de to mulige indgange i skildringen af Vesterhavets natur og kultur. Og det er en styrke ved *En linje i verden*, der samtidig lader de to kunstneres arbejde træde stærkere frem.

Bogtrykkerkunstens udvikling har gjort, at man kan have højkvalitets farvebilleder inde i en bog, uden at man pludselig skal mærke glittet papir mellem fingrene, som signalerer, at det er noget andet end selve bogen. Jeg er overbevist om, at der er anvendt en anden trykteknik i de trykark, hvor de stærke farvefotos er indlagt, men man har ikke nogen fornemmelse af, at papiret er anderledes.

Henrik Saxgren er en suveræn fotograf. Han er en mangeårig journalistisk nyhedsfotograf, men han har også beskæftiget sig med kunstfotografiet og udgivet en lang række bøger. Der skal imidlertid et helt bestemt talent til alt lade de to genrer smelte sammen, kunstfotografiet og det informative, fortællende billede, men det gør Henrik Saxgren på en smukkeste vis.

Når Saxgren så lader de store farveflader tale, mødes de også med Dorthe Nors suveræne sprogbehandling, som selve bevidstheden om sproget, altså helt derinde hvor kunsten møder tilværelsen, hvor øjeblikket møder det tidløse.

[LÆS JAKOB BRØNNUMS ØVRIGE ARTIKLER HER.](#)

Dorthe Nors og Henrik Saxgren
En linje i verden
Gad 2021, 302 sider, rigt illustreret i farver

Foto: Udsnit af omslaget

- JAKOB BRØNNUM
- SENESTE ARTIKLER

Jakob Brønnum er forfatter til 36 bøger. Senest er kommet "Gensyn med den store fortælling" (Eksistensen, 2019), digtbogen "Virkeligheden 2.0" (Det poetiske bureaus forlag 2019, 276 sider), "Bowie - Rockmusikeren som eksistensdigter" (Eksistensen, 2018) og digtbogen "Øjeblikkets tredje tilstand" (Det poetiske bureaus forlag 2018, 353 sider)

De senere bøger:

Nøjsomhedens tivoli (digte, 2017)

Matthæuseffekten (essay, 2017)

Den sidste passion (digte, 2017)

Lysåret (haikudigte, 2016)

Fortællinger fra undergrunden (noveller, 2016)

Pengeguden (essay, 2026)

Porten til den indre by (digte, 2016)

Argumenter mod døden (essay, 2015)

Langsomheden 1.0 (digte, 2015)

Malmö by night (digte, 2014)

Sange ved himlens port (Dylan-bog, 2014)

Mail: brønnum1@gmail.com

Hjemmeside: <https://sites.google.com/site/jakobbroennumshjemmeside/>

Jakob Brønnum er født og opvokset på Frederiksberg. Han har HumBas fra RUC og er cand. theol. fra Århus Universitet. Jakob Brønnum er en ofte anvendt foredragsholder (se hans foredrag på <http://www.sogneaften.dk/jakob-broennum.htm>). Han bor i dag i Örebro i Sverige med sin familie. Hans færøske hustru Rína í Baianstovu (og skolekammerat fra Johannesskolen på Frederiksberg) er lektor og forsker ved socionomuddannelsen på universitetet i Örebro. Jakob Brønnum er redaktør af nettidsskriftet Den smalle bog, som han grundlagde 2016 samt af et teologisk/fagpolitisk tidsskrift. Han har siddet i bestyrelsen for Dansk Forfatterforening og i styregruppen for BogForum. Han har været formand for Den skønlitterære gruppe i forfatterforeningen og for den internationale forfatterforeningsorganisation Baltic Writer's Council. Han har skrevet for bl.a. Aarhus Stiftstidende, Bogmarkedet og Kristeligt Dagblad. Han sidder i bestyrelsen for den offentlige virksomhed Länsmusiken, Örebro og har tidligere siddet i innovationsrådet ved Örebro Universitets fakultet for humaniora. På POV International skriver Jakob Brønnum kulturstof og om etiske og eksistentielle problemstillinger.